

Handläggare

Christer Knutås
Tfn: 08-508 30177

Datum

2008-06-01

Sidnummer

1 (5)

Diarienummer

38-1269/2007

KNs sammanträde

2008-06-17

Ärendenummer

9

MODERNISERING AV SKOGSKREMATORIET

Förslag till beslut

1. Kyrkogårdsnämnden beslutar att den fortsatta planeringen för ett moderniserat Skogskrematoriet skall utgå från alternativ nybyggnad.

Mats Larsson
FörvaltningschefChrister Knutås
Avdelningschef

Ärendets beredning

Detta ärende har handlagts inom tekniska avdelningen.

BAKGRUND

I budget 2006 fick kyrkogårdsnämnden i uppdrag att *under 2006 påbörja upphandling avseende upprustning av Skogskyrkogårdens krematorium med inriktning på genomförande under 2007 och 2008.*

Krematoriet togs i drift redan år 1940. Under åren har flera utbyggnader och moderniseringar av krematoriet skett. Den senaste ombyggnaden skedde åren 1997-1998 då en modern rökgasrening med värmeåtervinning installerades. Installationen gjordes i befintliga lokaler. Denna investering är nu ekonomiskt avskriven. Krematoriet är idag i på flera sätt utslitet vilket innebär höga underhållskostnader samt en svårhanterbar arbetsmiljö för de anställda.

Sedan år 2006 omfattas krematorieverksamhet av miljöbalkens regelsystem. Skogskrematoriet har därefter genomgått en tillståndsprövning enligt miljöbalken och ett tillståndsbeslut med särskilda villkor för verksamheten meddelades i maj 2008 av länsstyrelsens Miljödelegation.

Arbetet med att förbereda en upprustning/modernisering av Skogskrematoriet har pågått sedan 2006. Förvaltning och nämnd gjorde under år 2006 en studieresa till nyligen uppförda och upprustade krematorier i Norden och Europa. Förberedande kontakter togs också under 2006 med tillsynsmyndigheter för att utreda kraven på kulturhistoriskt skydd för nuvarande anläggning.

Under åren 2006-2007 genomfördes en teknisk förstudie för att ta fram handlingsplan och kostnader för möjliga upprustningsalternativ avseende en modernisering av Skogskrematoriet. Ansvarig för förstudien var Ångpanneföreningen, ÅF. I förstudiens projektorganisation ingick förutom representant från ÅF även en erfaren arkitekt, byggteknisk kompetens samt representanter från förvaltningens tekniska avdelning. Förstudien, som behandlar två alternativa möjligheter till en modernisering, redovisades för nämnden och Skogskyrkogårdens förvaltningsråd under våren 2007. De två alternativ som redovisades var en ombyggnad inom befintlig krematoriebyggnad och en nybyggnad i omedelbar anslutning till det gamla krematoriet innebär båda ingrepp i den kulturhistoriska miljön och i Världsarvet Skogskyrkogården. Det var därför nödvändigt att komplettera den tekniska förstudien med en konsekvensanalys som värderar förslagen till modernisering kulturhistoriskt, arkitektoniskt och ur ett världsarvsperspektiv. Efter sommaren 2007 fick Stockholms Stadsmuseum, SSM, i uppdrag att genomföra denna konsekvensanalys. Uppdraget har genomförts i samråd med förvaltningen och med länsstyrelsen i Stockholms län. Konsekvensanalysen färdigställdes under mars månad år 2008 och redovisades i skriftlig rapport. Stadsantikvarien från SSM föredrog rapporten för nämnden i samband med nämndsammanträde i maj 2008.

TEKNISK FÖRSTUDIE

Den tekniska förstudien presenterar två huvudalternativ, kallade alternativ A och B. Alternativ A omfattar utbyte av ugnar och rökgasrening i det befintliga krematoriet samt allmän upprustning och arbetsmiljöförbättring i anläggningen. I alternativ B flyttas hela kremeringsverksamheten till en ny byggnad och nuvarande byggnad används för ceremonier och kistförvaring. I sistnämnda alternativet ingår även en allmän upprustning av vissa befintliga lokaler som även i fortsättningen ska använda för krematorieverksamheten.

Nuvarande kapell- och krematorieverksamhet kommer att påverkas i båda alternativen. I alternativ A kommer en stor del av kremationerna att kunna utföras av krematoriet i Råcksta. Förvaltningen behöver också köpa in kremationer i närliggande krematorier hos andra huvudmän. Även de tre krematoriekapellen måste stängas under ombyggnadstiden och verksamheten föras över till andra ceremonilokaler. I alternativ B kan kremationerna fortsätta i stort sett opåverkat i Skogskrematoriet och det blir endast mindre störningar för användningen av krematoriekapellen. Vid störningar hanteras kapellverksamheten vid förvaltningens övriga kapell.

Ombyggnadstiden i nuvarande krematorium förväntas bli något längre i alternativ A än i B.

Driftkostnaderna för de bägge alternativen är neutrala vad gäller personalbemanning. Däremot ger alternativ B möjligheter till effektivare energianvändning och större möjligheter till energiåtervinning vilket innebär lägre rörliga driftkostnader.

Kostnaden för upprustning av befintligt krematorium enligt alternativ A bedömdes 2007 till 75 Mkr och för ett nytt krematorium med upprustning av befintlig byggnad enligt alternativ B till 97 Mkr.

Vid jämförelse mellan alternativen ger alternativ B – nybyggnad:

- rationellare utrymmesfunktioner
- effektivare logistik
- bättre möjligheter att bevara Världsarvet
- bättre arbetsmiljö
- bättre utbyggnadsmöjlighet
- möjlighet att upprätthålla ordinarie drift under byggtid
- effektivare energianvändning

Med hänvisning till genomförd förstudie och analys av resultatet förordade projektgruppen alternativ B.

KULTURHISTORISK KONSEKVENSBESKRIVNING AV FÖRSTUDIE FÖR MODERNISERING AV SKOGSKYRKOÅRDENS KREMATORIUM

Skogskyrkogårdens arkitektoniska och kulturhistoriska värden är synnerligen stora. Trots en hel del förändringar under årens lopp upplevs krematorieanläggningen i stora delar autentisk. Förstudiens alternativ A, som innebär en genomgripande ombyggnad av dagens Skogskrematorium, skulle enligt stadsmuseet medföra stora förändringar och en förvanskning av värdena i den Asplundska anläggningen.

I alternativ B föreslås en nybyggnad vilket i sig innebär ett ingrepp i världsarvet Skogskyrkogården. Detta alternativ innebär också en ombyggnad av befintlig anläggning, dock i betydligt mindre omfattning än i A-alternativet. Med utgångspunkt i de kulturhistoriska värdena förordar stadsmuseet nybyggnadsalternativet.

Projektet måste dock detaljstuderas i flera avseenden innan ett slutgiltigt ställningstagande kan göras. I det fortsatta arbetet måste hänsyn tas till den helhet som kyrkogårdens formgivna landskap och olika byggnader tillsammans bildar och de stora arkitektoniska/kulturhistoriska värden som finns i anläggningen. Dessa formelement och värden utgör förutsättningarna för Skogskyrkogården som ett världsarv.

Stadsmuseet har också påpekat det nödvändiga i att det finns kvar ett krematorium inom Skogskyrkogården. Annars skulle det kulturhistoriska värdet urholkas betydligt. Dessutom är det viktigt att använda nuvarande skorstenar som annars riskerar att förstöras inom en snar framtid, vilket alltid är fallet med skorstenar tagna ur bruk. Ett nybyggnadsalternativ inom Skogskyrkogården men längre bort från den ursprungliga anläggningen vore högst olämplig från antikvarisk ståndpunkt.

Stadsmuseet anser det också ytterst viktigt att hela det gamla Skogskrematoriet kommer att användas i framtiden, att inga utrymmen blir stående. De rum som lämnas när dess funktion flyttas över till nybyggnaden bör ges en ny funktion som utgår från de värden rummen besitter. Från antikvarisk synpunkt vore det dessutom önskvärt att såväl ugnsrummet som flera andra rum kan inlemmas i en framtida visningsverksamhet.

FÖRVALTNINGENS SYNPUNKTER

Krematoriet på Skogskyrkogården byggdes redan 1938-1940. Vid den tidpunkten var krematoriet ett modernt och noga genomtänkt logistiskt mästerverk av arkitekten Erik Gunnar Asplund. Alltsedan dess har krematoriet moderniserats i flera omgångar och flera ugnar har tillkommit. Vid den senaste ombyggnaden 1997-98 gjordes dessutom en installation av för den tiden modern rökgasrening. Allt detta har skett i befintliga lokaler som varsamt har anpassats till ny utrustning.

Sedan år 2006 omfattas krematorieverksamhet av Miljöbalkens regler. Skogskrematoriet har därefter genomgått en tillståndsprovning enligt Miljöbalken och tillståndsbeslut med särskilda villkor meddelades i maj 2008 av länsstyrelsens Miljödelegation. Nuvarande anläggning i Skogskrematoriet uppfyller således de miljökrav som ställs på krematorieverksamhet enligt Miljöbalken. Däremot är lokaler och utrustning inte helt tillfredställande när det gäller lättåtkomlighet vid övervakning och underhållsarbeten.

Att behovet att ett moderniserat krematorium på Skogskyrkogården finns och att det framöver är nödvändigt med ett krematorium i södra Stockholm aktualiseras med att Stockholm stad nu går in i en planering av ett växande Stockholm. Under den närmaste 25-årsperioden väntas Stockholm stad växa till en stad med ca 1 miljon innevånare, en ökning med 25 % jämfört med idag. Dödstalet i procent av befolkningen, drygt 1 %, och andelen kremationer i förhållande antal avlidna, 90 %, i Stockholm väntas vara oförändrade. Det medför att antal kremationer i Stockholm gradvis kommer att öka. Som framgår av nedanstående tabell är antalet kremationer idag ca 7 500 varav ca 1 300 är kremation av avlidna som inte är folkbokförda i Stockholms stad utan kommer från länets församlingar. Samtidigt genomförs ca 600 kremationer av folkbokförda i Stockholms stad i krematorier hos andra begravningshuvudmän.

Krematorium	2004	2005	2006	2007
Skogskrematoriet	4 074	3 974	3 999	3 942
Räcksta krematorium	3 707	3 703	3 534	3 614
Summa	7 781	7 677	7 533	7 556

Övriga krematorier i Stockholms län är få till antalet och några andra nya krematorier i länet är inte planerade.

Trafiksituationen i Stockholm kommer inte att lösas på många år och transportererna av avlidna i kistor får av miljö- och ekonomiska skäl inte bli för långa. Det är därför angeläget att behålla krematorier såväl nordväst som söder om stadskärnan .

Ett nytt krematorium förväntas ha en livslängd av drygt 30 år. Processutrustning bör dock moderniseras efter ca 15 år. Den tekniska livslängden på byggnader är betydligt längre.

Förvaltningen delar de slutsatser och rekommendationer som framkommit i både den tekniska förstudien och i den kulturhistoriska konsekvensanalysen. Båda dessa utredningar förordar en nybyggnad i nära anslutning till befintligt krematorium.

I den fortsatta mer detaljerade planeringen av ett sådant nytt krematorium måste flera ytterligare studier göras. Vilket antal ugnar och vilken typ av reningsutrustningar och

energiåtervinning ska väljas? Vidare måste man välja den exakta platsen för anläggningen och utreda vilka ytterligare miljömässiga och ekonomiska vinster en toppmodern anläggning kan innebära.

Förvaltningens förslag

Förvaltningen föreslår att kyrkogårdsnämnden ger förvaltningen i uppdrag att fortsätta arbetet med att modernisera krematoriet på Skogskyrkogården enligt alternativ B – ett nybyggt krematorium i nära anslutning till det befintliga krematoriet. på Skogskyrkogården.

Förvaltningen kommer vid nämndens sammanträde i september att presentera en projektplan med projektorganisation, utförlig tidsplan mm. Erfarenheterna från debatten om Asplunds Stadsbibliotek visar att det är av mycket stor vikt att projektorganisationen kan ta till vara på de råd och synpunkter som uppkommer under projektets gång från olika intressenter. Det kan handla om organisationer och enskilda som värnar om Världsarvet Skogskyrkogården, arkitektoniskt och kulturhistoriskt bevarande samt arkitektonisk anpassning till karaktären på begravningsplatsen.

Troligen kan förprojektering och arbete med en förnyad ansökan om tillståndsprövning enligt miljöbalken påbörjas under 2008 och pågå under 2009. En hemställan från kyrkogårdsnämnden till kommunstyrelsen om investeringsmedel kan tidigast ske under hösten 2009. Genomförandet bör kunna inledas 2010 med sikte på att ett modernt krematorium ska stå färdigt under 2011.

Samråd med de fackliga organisationerna har ägt rum i förvaltningsgrupp 2008-06-11.

BILAGOR

1. Förstudie för modernisering av krematoriet på Skogskyrkogården, ÅF-consult
2. Kulturhistorisk konsekvensbeskrivning av förstudie för modernisering av skogskyrkogårdens krematorium, Stockholms Stadsmuseum